

Krigsskader

Hva er en krigsskade? Er det en skade som påføres i forbindelse med krigshandlinger, eller er det lidelse og uførhet som oppstår som følge av krigen? Offisielle tall viser at om lag 28 000 amerikanske soldater er skadet i krigene i Irak og Afghanistan.

Men det er over 100 000 soldater som har søkt hjelp hos helsetjenesten administrert av Department of Veteran Affairs i USA. En av sju har psykiske plager og/eller symptomer på posttraumatisk stressforstyrrelse. I tillegg til dette har langt flere soldater enn i tidligere kriger overlevd med svært omfattende skader. De fleste av disse vil være sterkt pleietrengende resten av livet, med de følger det har for dem selv og de pårørende. Altså må det offisielle tallet på krigsskadede amerikanere være for lavt.

Charlotte Haug

Charlotte Haug
redaktør

Tidsskrift for Den norske lægeforening

Legenes hus
Akersgata 2
Postboks 1152 Sentrum
0107 Oslo

Redaktør

Charlotte Haug

Medisinske redaktører

Jens Bjørheim
Michael Bretthauer
Odd Terje Brustugun
Jan C. Frich
Petter Jensen Gjersvik
Trine B. Haugen
Åslaug Helland
Erlend Hem
Geir Jacobsen
Kjetil Søreide
Preben Aavitsland

Redaksjonskomité

Steinar Solberg (leder)
Per Brodal
Lill-Tove Rasmussen Busund
Ola Dale
Guri Rørtveit
Baard-Christian Schem
Terje Vigen
Marte Walstad

Faste medarbeidere

Anne Forus
Anne Langdalen
Kari Skinningsrud
Olav Spigset
Kari Tveito
Marit Tveito
Leiv Otto Watne
Ragnhild Ørstavik

Sentralbord 23 10 90 00
Redaksjon 23 10 90 50
Telefaks 23 10 90 40
www.tidsskriftet.no
E-post:
tidsskriftet@legeforeningen.no
nettredaksjonen@legeforeningen.no
annonser@legeforeningen.no

Redaksjonssjef

Anne Ringnes

Produksjonssjef

Berit Seljebotn

Manuskriptredaktører

Åslaug Flo
Marit Fjellhaug Nylund
Raida Ødegaard

Bilderedaktør

Anne Gitte Hertzberg

Redaksjonssekretærer

Jorunn B. Kvarme
Gunn Marit Seberg
Liv Thier

Nettredaksjonen

Nettredaktør Stine Bjerkestrand
Ine E. Furulund
Gro Rabben
Oda Riska
Stein Runar Østigaard

Prosjektutvikler

Frauke Becher

Markedssjef

Maud P. Kaino
Telefon 23 10 90 95

Markedssekretær

Anne-Britt Dahl

Ytterligere informasjon bakerst i bladet

Foto Geir Otto Johansen

Døden som læremester

«Mortui vivos docent» (de døde underviser de levende) står det på veggene i mange obduksjonssaler – men med fallende obduksjonsrate lærer vi mindre og mindre. I Norge obduseres 11 % av de døde. For å ha en valid dødsårsaksstatistikk må man opp mot 30 %. Vår statistikk er derfor ubrukelig som helseindikator.

Moderne medisin kan føres tilbake til Vesalius (1514–64). Middelalderens medisiner brydde seg ikke med å undersøke normal og sykkelig anatomi, de henviste til Galenos og andre autoriteter fra oldtiden. Vesalius' obduksjoner var starten på vår tids innsikt i anatomi, fysiologi og sykdom. Uten obduksjoner hadde vi kanskje fortsatt hatt forestillingen at sykdom skyldes ubalanse mellom kroppens safter? De gamle klinikerer visst gikk først til de levende pasientene, deretter til obduksjonssalen. I dag tenker mange at det er unødvendig, de har jo sett alt på CT- og MR-bilder. Dette er beklagelig, siden man vet at obduksjonen svært ofte avdekker nye funn.

Obduksjonsforskriftene som trådte i kraft 1.4. 2004 innebærer strengere krav om informasjon til de pårørende. Det er bra. Likevel, detaljnivået i informasjonen er lite skjønnsomt: Hva menes f.eks. med at prøver fra obduksjonen kan bli benyttet til å fremstille biologiske produkter?

En høy obduksjonsrate er nødvendig for rettsikkerheten. Per 1 000 rettslige obduksjoner der man på forhånd ikke har spesielle mistanker, oppdages 1–2 drap. Nedgangen fra 3 000 rettslige obduksjoner per år i slutten av 1980-årene til ca. 1 750 per år betyr trolig to uoppdagede drap hvert år.

Mange mente Vesalius krenket de døde ved å skjære i dem. Menneskenes følelser er de samme i dag. Utfordringen er derfor å ivareta hensynet til både de følelsesmessige og de medisinske sidene. Obduksjoner skal utføres med verdighet og respekt og i takknemlighet for at de døde underviser de levende.

Torleiv Ole Rognum

t.o.rognum@medisin.uio.no
Universitetet i Oslo